

ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (Ἡ ΔΡΑΚΟΥ)

Ἄριθμὸς 531

ὑπὸ κ. ΤΖΩΝ ΖΕΡΒΟΥΔΑΚΗ

ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ :

Τὸ σπήλαιον εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τῆς Καστοριᾶς καὶ εἰς ἀπόστασιν 3—4 χιλιομέτρων περίπου ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως (πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν Μοῦνην τῆς Μαυριωτίσσης). Ἡ μετάβασις πραγματοποιεῖται διὰ τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ ἢ ὁποῖα ἐκκινᾷ ἀπὸ τὸ ποδοσφαιρικὸν γῆπεδον καὶ καταλήγει εἰς τὴν Μοῦνην τῆς Μαυριωτίσσης.

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου ἀπέχει ἀπὸ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης τῆς Καστοριᾶς περίπου 20—25 μέτρα καὶ ἀπὸ τὴν παραλιακὴν ὁδὸν 15 μέτρα. Ἡ εἴσοδος εἶναι εὐδιάκριτος ἐκ τῆς ὁδοῦ παρὰ τὸ μικρὸν τῆς μέγεθος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ—ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

Τὸ σπήλαιον, κατὰ τὸ παρελθόν, προσεπάθησαν νὰ ἐξερευνησούν οἱ Γ. Ἰατροῦ ἐπὶ κεφαλῆς βμελοῦς ὁμάδος. 10-7-1954 Κ. Lindberg (Σουηδὸς) ἐπικεφαλῆς ὁμάδος νέων τῆς Καστοριᾶς 15-16/3/1954. Ν. Νικόπουλος (Ε.Ο.Σ.) ἐπικεφαλῆς βμελοῦς ὁμάδος. 1-3/8/1958. Π. Μπρούσαλης (Ε.Ο.Σ.) ἐπικεφαλῆς βμελοῦς ὁμάδος.

Αἱ ὑπάρχουσαι γραπταὶ μαρτυρίαι διὰ τὸ σπήλαιον τοῦ Δράκου εἶναι

- 1) «ΝΕΑ» Ἀπογευματινὴ ἔφημερις τῶν Ἀθηνῶν 4-6-54.
- 2) «ΖΗΡΑΣ Γιάννης» Ἐφημερις Ἀθηνῶν «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» 11-7-54.
- 3) «ΝΕΑ» Ἐφημερις Ἀθηνῶν 24-8-54.
- 4) ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Θ. («Ἡ σπηλιά τοῦ Δράκου Καστοριᾶς» «Βουνὸ» Ἰανουάριος—Φεβρ. 1956.
- 5) ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Σ. «Σπηλαιολογικὴς ἐρευνες στὴν Καστοριά» «Βουνὸ» 203/1958.

Ἡ παρούσα μελέτη τοῦ σπηλαίου ἐγίνε ὑπὸ τετραμελοῦς ὁμάδος ἀποτελουμένης ἀπὸ τὸν γράφοντα καὶ τοὺς ἀνιχνευτὰς προσκόπους μέλη τῆς Ε.Σ.Ε. Ζ. Παλληκαρόπουλο, Α. Σταυρίδη καὶ Β. Ἀσλάνογλου. Ἐπίσης ἐπὶ διήμερον ἐβοήθησεν καὶ ὁ τυχαίως εὑρεθεὶς εἰς Καστοριὰν Ε. Θανάπουλος μέλος ἐπίσης τῆς Ε.Σ.Ε.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἡ παράδοσις, κατὰ τὸν λαογράφο κ. Δ. Γιαννοῦση (Ἀκρόπολις 11-7-1954) ἀναφέρει ὅτι «πρὶν ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες ἡ μεγάλη σπηλιά, πού βρίσκεται πρὶν ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Μαυριωτίσσης, ἦταν χρυσορυχεῖο καὶ τὸ φύλαγεν ἄγρυπνα ἓνας δράκος, πού ὅταν ἀνέπνεε ἐβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του φλόγες καὶ δηλητηριασμένους ἀτμούς».

Ὑστερα ἀπὸ τὸ κτίσιμο τῆς Καστοριᾶς (8 ἢ 10 αἰῶνας) ὁ πρῶτος Βασιλεὺς ὁ Κάστωρ, θέλοντας νὰ διασκεδάσῃ τὸν φιλοξενούμενον ἀδελφὸν του Πολυδεύκη καὶ τὸν πενθερὸν του Κέλι ἱερέα τοῦ θεοῦ Πανός, ἀπεκάλυψε τὸ τεράστιον αὐτὸ σπήλαιον. Ἡ παρουσία ὁμως τοῦ δράκου τοὺς ἐμπόδιζε τὴν προσέγγισιν εἰς τὴν σπηλιά. Τότε ὁ βασιλεὺς ὑπέσχέθη μεγάλα δῶρα σ' αὐτὸν πού θὰ σκότωνε τὸ δράκο. Ἐνας νέος δυνατὸς παρουσιάστηκε. Καὶ ἐπηκολούθησε ἄγρια πάλῃ μὲ τὸ θηρίον. Χτυπώντας το μὲ τὸ κοντάρι τοῦ ἔτρε-

μιν οἱ γύρω βράχοι καὶ ἀναταράζονταν τὰ νερά τῆς λίμνης. Τὸ τέρας ἐκτυπήθηκε καὶ ἔπλεε νεκρὸ ἐπάνω στὰ νερά τῆς λίμνης. Πανηγύρισαν τὸ γεγονός καὶ εὐχαριστίαι ἀνεπέμφθησαν στὸν Πάνα. Καὶ κατόπιν μὲ ἀναμένους δαυλοὺς προχώρησαν στὴ σπηλιά μὲ σκυφτὰ τὰ κεφάλια τους, γιὰ νὰ μὴ χτυπήσουν στοὺς σταλακτίτες.

Τὸ βάθος ἐκτείνονταν σὲ χιλιόμετρα καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα γινόταν πνιγερὴ ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ὀξυγόνου.

Σ' ἓνα μέρος ἡ σήραγγα στενεύει καὶ κάποτε οἱ δαυλοὶ ἔσβυσαν καὶ πηχτὸ σκοτάδι τοὺς σφιχταγκάλιασεν ὅλους. Τότε ἄκουσαν μιὰ ἀπόκοσμη φωνὴ ποὺ ἔλεγε: «'Εκεῖνος ποὺ θὰ σκύψη νὰ πάρῃ μιὰ χούφτα τῆς λάσπης ποὺ πατάει θὰ μετανιώσῃ. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν θὰ πάρῃ πάλι θὰ μετανιώσῃ». Οἱ πιὸ θορρετοὶ ἔσκυψαν καὶ ἐπῆραν λάσπη καὶ ἐγέμισαν τοὺς κόρφους. Οἱ ἄλλοι φοβήθησαν καὶ δὲν τόλμησαν νὰ πάρουν. Ὅταν βγῆκαν στὸ φῶς τοῦ ἥλιου, ἐκεῖνοι ποὺ κρατοῦσαν τὴν λάσπη μὲ ἀπορίαν εἶδαν πῶς κρατοῦσαν ὑγρὴ χρυσόσκουη».

ΣΠΗΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ :

Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου εἶναι ἓνα μικρὸ ἄνοιγμα (Αα) διαστάσεων 1×1 μ. ποὺ ὀδηγεῖ εἰς ἓνα μικρὸ θάλαμο, διαστάσεων 5×5 μ. μὲ χαμηλὴ ὀροφὴ ($1-1,20$ μ.). Στενὴ καὶ χαμηλὴ δίοδος (Ββ) ὕψους $0,5$ μ. ὀδηγεῖ εἰς εὐρύτεραν αἴθουσαν μὲ πολλὴ πτωχὸ σταλακτιτικὸ διάκοσμο. Ἡ αἴθουσα αὐτὴ καταλήγει σὲ μικρὴ λίμνη (5×6 μ.) Ἐπὶ τὴν ἀριστερὰ πλευρὰ τῆς λίμνης ὑπάρχει δίοδος ποὺ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διεκπεραιωθοῦμε χωρὶς νὰ βραχοῦμε εἰς ἄλλην αἴθουσαν μὲ χαμηλὴν ὀροφὴν καὶ ὀλίγους σταλακτίτας καὶ σταλαγμίτας καθὼς καὶ κίονας (εἰκὼν 1). Καὶ ἡ αἴθουσα αὐτὴ καταλήγει (2) σὲ λίμνην, τὴν ὁποῖαν ἀποφεύγουμε ἀκολουθοῦντες τὴν δύσκολον καὶ ἄκρως ἀνώμαλον διαδρομὴν ΙΘΚ. Ἀπὸ τὸ τμήμα 21 ἡ θέα πρὸς τὴν λίμνην εἶναι γραφικωτάτη, ἄκρωτήρια μὲ «φάρους» (σταλαγμίτας) σχηματίζονται ἐνῶ ἡ ὀροφὴ κοσμεῖται μὲ σταλακτίτας. Ἀπὸ τοῦ σημείου Ι ὁ σταλακτιτικὸς διάκοσμος γίνεται πλουσιώτατος ἡ δὲ διαδρομὴ ΙΚΛΥ εἶναι ἄκρως μαγευτικὴ. Κατάλευκοι κίονες καθὼς καὶ ἐρυθροὶ πλαισιώνουν τὸν διαδρομον, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦμε, ἐνῶ ἡ ὀροφὴ κοσμεῖται ἀπὸ θαυμάσιους σταλακτιτικούς πολυελαίους.

Φθάνομεν (Μ) εἰς εὐρύχωρον αἴθουσαν ΜΝ μέρος τοῦ δαπέδου τῆς ὁποίας καλύπτεται ἀπὸ μικρὰν ἀβαθεστάτην λίμνην (βάθος μέχρι $0,5$ μ.) Ὅλο τὸ δεξιὸ τοίχωμα τῆς αἰθούσης αὐτῆς εἶναι ἓνας θαυμάσιος συνδυασμὸς σταλακτιτικῶν κίωνων καὶ παραπετασμάτων ὀπισθεν τοῦ ὁποῖου σχηματίζεται ἄλλη μικροτέρα αἴθουσα μὲ πλούσιον διάκοσμον.

Πληθῶρα καὶ ποικιλία σταλακτιτῶν διακοσμεῖ τὴν περιοχὴν τοῦ σπηλαίου Ν (εἰκὼνες 2,3,4) διὰ τοῦ ὁποῖου διερχόμενοι καταλήγομε εἰς τὴν ὄχθην (Νι) βαθεῖας λίμνης (βάθος μεγαλύτερον τῶν 2μ.) διαστάσεων 14×7 μ. Ἡ ὀροφὴ εὐρίσκειται εἰς ὕψος 7μ. Τὰ τοιχώματα τῆς λίμνης ἔχουν πτωχὸν διάκοσμο (παραπετασματοειδεῖς σταλακτίτας), ἡ ὀροφὴ στερεῖται διακόσμου (εἰκὼν 5). Τὴν λίμνην εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ διέλθωμε μὲ λέμβους.

Ἀπὸ τοῦ σημείου Ο ἀρχίζει ἀνωφερικὴ αἴθουσα ΟΠΡ μὲ δάπεδον καλυμμένον ἀπὸ τεραστίους ὀγκολίθους. Ὁ σταλακτιτικὸς διάκοσμος ἐδῶ εἶναι πλούσιος (εἰκὼν 6) καὶ ὅσον προχωροῦμε πρὸς τὸ σημεῖον Ρ καὶ τὸν κλάδον F γίνεται ὄλο καὶ πλουσιώτερος γιὰ νὰ καταλήξῃ τελικῶς εἰς δύο πυκνὰ «δάση» σταλαγματιῶν καὶ κίωνων.

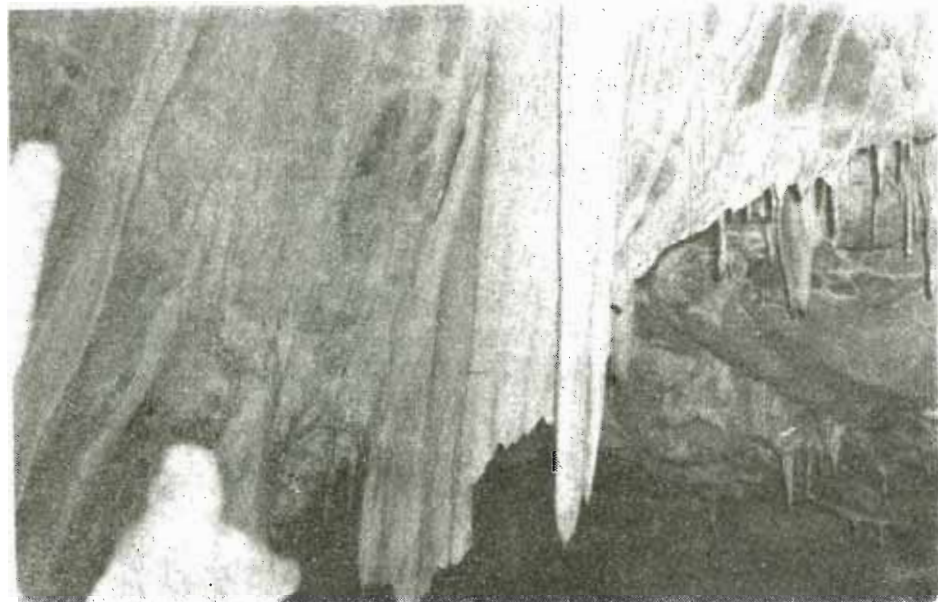
Κλάδος F: Ὁ κλάδος αὐτὸς εἶναι πλήρης σταλακτιτῶν, σταλαγματιῶν

καὶ κίονων. Ἡ λευκότης αὐτῶν καὶ ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν των εἶναι ἀφάνταστος (εἰκόνες 7,8). Εὐρισκόμεθα πρὸ ἑνὸς σταλακτιτικοῦ ὄργιου. Βαδίζομε σκυμένοι ἢ ἔρποντες καὶ πολλακίς ἀνοίγουμε δρόμο καταστρέφοντες τοὺς σταλαγμίτας καὶ τοὺς κίονας.

Ἡ ἐξερεύνησις τοῦ κλάδου F δὲν ἀποπερατώθη λόγω ἐλείψεως χρόνου.

Κλάδος C: Ἀπὸ τοῦ σημείου Π συνεχίζεται ἡ ἀνωφέρεια μέχρι τοῦ Πι, (ὑψηλοτέρου σημείου τοῦ σπηλαίου ὡς πρὸς τὴν εἴσοδόν του) ὅτε καὶ ἀρχίζει καὶ πάλιν ἡ κατάβασις διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς μικρὸν θάλαμον με χαμηλὴν ὄροφν. Τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ μικροὺς βράχους καὶ λίθους. Εἰς τὸν θάλαμον αὐτὸν εὐρέθησαν ὅσα σπηλαίως ἄρκτου.

Πρὸς τοὺς κλάδους D, G, R₁, καὶ R₁₁: Ἡ περιοχὴ ἡ ἐκτεινομένη ἀπὸ τὸ

Μεγάλῃ αἴθουσα παραπετασματοειδῶς σταλακτίται

σημεῖο Π ἕως τὸ Ρ καθὼς καὶ ὅλη ἡ περὶ τὸ Ρ καὶ Σ περιοχὴ (εἰκὼν 9) ἀποτελοῦν ἕνα πυκνότερο δάσος λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν κίονων καὶ σταλαγμιτῶν. Βαδίζομεν με προσοχὴ διότι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ καταστρέψομε τὸν φυσικὸν αὐτὸν διάκοσμον.

Ἐκκινῶντες ἐκ τοῦ Σ δυνάμεθα ν' ἀκολουθήσωμεν δύο κατευθύνσεις μίαν πρὸς τὰ ἀριστερὰ (εἰκὼν 10) ἢτοι κλάδος D καὶ κλάδος G καὶ μίαν πρὸς τὰ δεξιὰ κλάδος R₁ καὶ R₁₁.

Κλάδος D καὶ G: Ἀκολουθοῦμε τὴν κατεύθυνσιν ΣΤ. Διαδρομὴ ὄνειρῶδης μέσα εἰς τὸ πυκνὸ δάσος τῶν σταλακτιτῶν, σταλαγμιτῶν καὶ κίονων. Ἀπὸ τὸ Τ ἀρχίζει ἡ «Μεγάλῃ αἴθουσα» (45×17μ.) με λίαν ὑψηλὴν ὄροφν με ἔδαφος λασπῶδες κατεσπαρμένον ἀπὸ βράχους διακεκοσμημένους με σταλαγμίτας. Σταλακτίτες ποικίλων μορφῶν καὶ σχημάτων καὶ δὴ θαυμάσιοι παραπετασματοειδεῖς (εἰκόνες 11, 12) καὶ σταλαγμίται πού ὁμοιάζουν με προ-

τομάς (εικόνες 13, 14) διακοσμούν κατά υπέροχον τρόπον τὴν αἶθουσαν αὐτήν.

Ὅλο σχεδὸν τὸ δεξιὸν τμήμα τῆς «Μεγάλης αἰθούσης» (Τ Τι R) καλύπτεται ἀπὸ λίμνας τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ὁποίων δὲν ἐξερευνήθη πλήν τοῦ σπηλαίου T12 ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει στενὸς διάδρομος ὁδηγῶν εἰς τὸν κλάδον R1. Ἐκ τῆς «Μεγάλης Αἰθούσης» διάδρομος λίαν εὐρύχωρος ΦΧ ὁδηγεῖ εἰς ἑτέραν αἶθουσαν ΧΤ1 (20×12μ). Διάκοσμος σταλακτιτικὸς ὑπάρχει καθ' ὅλην τὴν διαδρομήν. Ἡ αἶθουσα ΧΤ1 εὐρύχωρος μὲν ἀλλὰ μὲ πολὺ χαμηλὴν ὀροφὴν περιβάλλεται ἀπὸ λίμνας μὴ πλήρως ἐξερευνηθείσας.

Συνεχίζομεν μέχρι τοῦ Ψ. Διάδρομος στενός, ἔδαφος πού καλύπτεται ἀπὸ μία παράξενη σκουρόχρωμη λάσπη, σταλαγμίτες μικροὶ καὶ ἄν ἐπιτρέπεται ἢ ἔκφρασις «πορόδεις». Περιβάλλον παράξενον, ἀλλὰ ὁ χρόνος παρέρ-

Σταλακτιτικὸς διάκοσμος πάνω σὲ πεσμένους θράχους.

χεται καὶ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐπιστρέψωμεν. Πιθανῶς ὁ διάδρομος νὰ συνεχίζεται καὶ πέραν τοῦ Ψ.

Κλάδος G: Ἀπὸ τοῦ σημείου T ἀρχίζει ἀνωφερικὸς εὐρὺς χώρος ὁδηγῶν ἀφ' ἑνὸς εἰς τὸ πλουσιώδες διακεκοσμημένον «πατάρι», T3 καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν θέσιν T4. Ἐδῶ ἀπὸ εὐρείαν τοῦ ἔδαφους ὀπήν κατερχόμεθα εἰς βάθος 6μ. εἰς τὴν ὄχθην νέας βαθείας λίμνης L μὲ ὄχθας διακεκοσμημένας διὰ σταλακτιτῶν.

Ἐξερευνήθησαν μόνον 20μ. τῆς λίμνης ταύτης. Περί τὴν ὀπήν T4 σχηματίζονται σταλακτίται παραδόξων σχημάτων καὶ κατευθύνσεων.

Κλάδοι R1 καὶ R11: Ἀπὸ τοῦ σημείου Σ καὶ διὰ τῆς στενῆς διόδου Σ2 (λόγω τοῦ πλήθους τῶν κίωνων) εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κλάδον R1. Ὅσο προχωροῦμε ὁ διάκοσμος γίνεται πτωχότερος ὀγκόλιθοι δὲ καλύπτουν τὸ ἔδαφος. Ἀκολουθοῦμεν τὴν διαδρομὴν Σ2Σ3Σ4Σ5. Ἀπὸ τοῦ Σ5 δυνάμεθα, διὰ στενοῦ διαδρόμου, νὰ ἐπικοινωνήσωμεν μὲ τὸν κλάδον D εἰς τὸ σημεῖον

T12. 'Από τοῦ Σ5 εἰσερχόμεθα εἰς τὴν λίαν εὐρύχωρον αἶθουσαν (20×15μ). Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ χώρου τῆς αἰθούσης αὐτῆς καλύπτεται ἀπὸ λίμνην. Τὰ τοιχώματα καλύπτονται ἀπὸ σταλακτιτικὴν ὕλην ἐνῶ ἡ ὀροφή εἶναι χωρὶς διάκοσμο. Ἡ λίμνη πιθανῶς νὰ συνεχίζῃ διὰ μικροῦ διαδρόμου εἰς τὸ σημεῖον T5.

Ἰστάμενοι εἰς τὸ σημεῖον P ἔχομεν μίαν θαυμασίαν ἀποψιν τῆς λίμνης καὶ τῆς αἰθούσης.

Διὰ τοῦ P1 εἰσερχόμεθα εἰς τὸν κλάδον R_{II} ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν αἶθουσαν μὲ χαμηλὴν ὀροφήν καὶ ὑπέροχον σταλακτιτικὸν διάκοσμον. Καὶ ἐδῶ εὐρισκόμεθα εἰς ἓνα «παραμυθένιο δάσος».

Οἱ ἄφθονοι κίονες καὶ ἡ πληθώρα τῶν σταλακτιτῶν καὶ σταλαγματῶν δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ καθορίσωμεν σαφῶς τὰ ὄρια τῆς πλευρᾶς T2 τῆς αἰθούσης ταύτης.

Γενικά:

Ὁ σταλακτιτικὸς διάκοσμος τοῦ σπηλαίου δημιουργεῖται καὶ σήμερον ἀκόμη. Εἰς τὰ περισσότερα τμήματα παρατηρεῖται ἄφθονος σταγονορροή. Ἄξιον παρατηρήσεως ἐπίσης εἶναι τὸ ὅτι σχεδὸν παντοῦ ὑπάρχουν μεγάλοι σταλαγμαῖτες καὶ μικροὶ ἢ σχεδὸν ἀνύπαρκτοι σταλακτίτες. Πολλὰ τμήματα τῆς ὀροφῆς ἔχουν ὑποστῆ κατακρημνίσεις (π.χ. NNI O, OΠP, Κλάδος C κ.λ.π.). Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὰς κατακρημνίσεις αὐτὰς συνεχίσθη ἡ δημιουργία σταλαγματῶν, οὕτω παρατηροῦμεν ἐπὶ ὀγκολίθων πού ἀπεκολλήθησαν ἀπὸ τὴν ὀροφήν σταλαγμαῖτες ὕψους 1 μέτρου.

Αἱ λίμναι ὡς φαίνεται συγκοινωνοῦν ὑπὸ τὸ ἔδαφος μὲ τὴν λίμνην τῆς Καστοριάς διότι αἱ ἐπιφάνειαι τῶν εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον.

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ – ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ :

Ἡ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου θερμοκρασία, κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐξερευνησεως ἦτο 17°. Ρεῦματα ἀέρος δὲν παρετηρήθησαν. Ἄερισμὸς ἀρκετὰ καλός. Ὑγρασία 83–85.

ΒΙΟΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΑ :

Ἄφθονα σπηλαιόβια ἔντομα (εἰδικὴ ἔρευνα δὲν ἐγένετο). Κατὰ τὰς τέσσαρας ἡμέρας τῆς παραμονῆς μας εἰς τὸ σπήλαιον δὲν συναντήσαμεν παρὰ μόνον δύο νυκτερίδας καὶ αὐτὰς εἰς τὴν «Μεγάλην αἶθουσαν».

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ :

Μῆκος	A—O	96 μέτρα
»	κλάδου C (ἐκ τοῦ Π)	30 »
»	» D (O—Y)	157 »
»	» F (Π—E)	32 »
»	» G (T—)	31 »
»	» R _I (Σ—T _I)	73 »
»	» R _{II} ()	28 »

Μεγίστη ἀπόστασις ἀπὸ τῆς εἰσόδου 253 μ.

Μέγιστον μῆκος ἐξερευνηθέντων διαδρόμων 447 μ.

Μέγιστον ὕψος ἐκ τῆς εἰσόδου 6 μ. Μέγιστον βάθος 5 μ.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ :

Εἰς τὸν κλάδον C ὡς ἤδη ἀνεφέρθη εὐρέθησαν ὄστᾶ ζῶων. Συγκεκριμένως εὐρέθησαν :

3 μεγάλα ὄστᾶ ἐξ ὧν τὸ ἓν ἀκέραιον

1 μικρόν ὄστουν εἰς δύο τεμάχια

1 μεγάλο τμήμα κάτω γνάθου με τρεῖς ὀδόντας κολλημένον με σταλακτι-
τική ὕλη

1 ἄλλο τμήμα κάτω γνάθου με ἓνα μεγάλο κυνόδοντα

1 μικρὸ τμήμα γνάθου με ἓναν ὀδόντα

2 ὀδόντες

1 μεγάλων διαστάσεων κυνόδους

"Αφθονα μικρὰ τεμάχια ὀστῶν.

Τὰ ὡς ἄνω ὀστᾶ παρέδωσα πρὸς μελέτην εἰς τὸν κ. Παρασκευαΐδην Ἡλ. τοῦ Ἰνστιτούτου Γεωλογίας καὶ Ἐρευνῶν Ὑπεδάφους ὁ ὁποῖος εἶναι μέλος τῆς Ε.Σ.Ε. Οὗτος θέλει μελετήσῃ ὡς εἰδικὸς καὶ ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἡλικίας των, τοῦ εἴδους τοῦ ζώου ἢ τῶν ζώων εἰς τὰ ὅποια ἀνή-
κουν κ.λ.π. Ἐκ τῶν πρώτων παρατηρήσεων ὡς μοῦ ἐδήλωσε προκύπτει ὅτι ὠρισμένα τῶν εὑρεθέντων ὀστῶν ἀνήκουν εἰς σπηλαιᾶν ἄρκτον. Τὸ λεπτομε-
ρὲς πόρισμα τῆς μελέτης θὰ ἀνακοινωθῆ ἐν καιρῷ,

Τ Ο Υ Ρ Ι Σ Μ Ο Σ :

Τὸ σπήλαιον τοῦ Δράκου (ἢ τῆς Καστοριᾶς) παρουσιάζει τουριστι-
κὸν ἐνδιαφέρον διότι :

α) ἔχει σεβαστὸν μέγεθος

β) κεῖται ἐπὶ ἀμαξιτῆς ὁδοῦ

γ) ἔχει πλούσιον σταλακτιτικὸν διάκοσμον

δ) διαθέτει καταλεύκουσ σταλακτίτας ποικίλων σχημάτων καὶ μορφῶν

ε) Ἀφθονωτάτους σταλαγμαίτας μεγάλης ποικιλίας σχημάτων

στ) Μέγαν ἀριθμὸν κιονοστοιχιῶν σταλακτιτικῆς προελεύσεως

ζ) μικρὰς γραφικὰς λίμνας

η) ἔχει σχετικῶς εὐκόλως διευθετουμένην προσπέλασιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν του.

Τὰ μέχρι σήμερον ἐξερευνηθέντα τμήματα διαθέτουν διάκοσμον ἱκανὸν
νὰ σαγηνεύσῃ καὶ δύσκολον ἐπισκέπτῃν. Ἡ θαυμασία κρυστάλλωσις τοῦ ἀν-
θρακικοῦ ἄσβεστιοῦ τῶν σταλαγματῶν καὶ σταλακτιτῶν προσδίδει εἰς αὐ-
τοὺς τὴν ἱκανότητα νὰ «παιγνιδίζουν» ὡς ἀδάμαντες ὅταν προσπίπτει ἐπ'
αὐτῶν τὸ φῶς. Αἱ μικραὶ λίμναι χαρίζουν γραφικότητα καὶ αἱ μικραὶ ὕψομε-
τρικαὶ διαφοραὶ τοῦ ἐδάφους προσθέτουν εὐχάριστον ποικιλίαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ — ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ :

Συνιστῶμεν ἐνθέρμως τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐξερευνήσεως καὶ μελέτης
τοῦ σπηλαίου τοῦ Δράκου — Καστοριᾶς :

α) διὰ νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ τουριστικὴ ἀξιοποίησις του καὶ

β) διὰ νὰ μελετηθοῦν τὰ σπηλαιοντολογικὰ εὐρήματά του, πρᾶγμα
ποῦ πιστεύεται ὅτι θὰ βοηθήσῃ εἰς τὸν φωτισμὸν πολλῶν σκοτεινῶν πτυ-
χῶν τῆς παλαιοντολογίας τῆς χώρας μας.

Ἐπίσης προτείνομεν νὰ δοθῆ ἐντολὴ εἰς τὸν Δῆμον Καστοριᾶς νὰ το-
ποθετήσῃ κιγκλιδωτὴν θύραν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου ὥστε νὰ προ-
στατευθῆ ἀφ' ἐνὸς ὁ διάκοσμος τοῦ σπηλαίου καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ὑπάρχοντα
ἀκόμη ὀστᾶ ἢ ἄλλα παλαιοντολογικὰ ἀποθέματα. Τονίζομεν δὲ νὰ τοποθε-
τηθῆ κιγκλιδωτὴ θύρα καὶ οὐχὶ τοίχος διὰ νὰ μὴ καταστραφῆ ἡ τῶν σπη-
λαίων, καὶ διὰ νὰ εἶναι εὐκόλος ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς εἰδικοὺς διὰ τὴν ἀποπε-
ράτωσιν τῆς μελέτης τοῦ σπηλαίου.

